

OSNOVNI SUD U PODGORICI, kao prvostepeni parnični, po sudiji Aleksandru Stojanoviću, u pravnoj stvari **tužilaca MNSS B.V. kompanija osnovana i registrovana u Holandiji, sa sjedištem Koningslaan 17-1075 AA Amsterdam**, Holandija, i **ŽELJEZARE NIKŠIĆ, AD Nikšić**, zastupanih po punomoćniku Novici Jovoviću, advokatu iz Podgorice, protiv **tuženih VANJE ČALOVIĆ**, iz Podgorice, i **Nevladine organizacije «MREŽA ZA AFIRMACIJU NEVLADINOG SEKTORA (MANS)»**, Podgorica, zastupanih po punomoćniku Veselinu D. Raduloviću, advokatu iz Podgorice, radi naknade nematerijalne štete, vrijednost predmeta spora 36.000,00 €, nakon održane javne, glavne rasprave, zaključene, dana 08.10.2010.godine, u prisustvu zamjenika punomoćnika tužilaca, prvotuzene i punomoćnika tuženih, dana 08.11.2010.godine, donio je,

P R E S U D U

I ODBIJA SE tužbeni zahtjev sa kojim su tužioci predložili da se tuženi obavežu da po osnovu naknade nematerijalne štete zbog povrede poslovnog ugleda i prava ličnosti tužiocima solidarno isplate iznos od 36.000,00 €, sa zakonskom kamatom, od dana presudjenja, pa do konačne isplate, i da im nadoknade troškove postupka, kao **NEOSNOVAN**.

II OBAVEZUJU SE tužioci da tuženima nadoknade troškove postupka u iznosu od **2.300,00 €**, u roku od 15 dana, po pravosnažnosti presude.

O b r a z l o ž e n j e

Tužbom, od 21.04.2010.godine, podnescima i u riječi na ročištima, po punomoćniku i njegovim zamjenicima, tužioci, u glavnom, navode da je dana 30.03.2010.godine, u organizaciji drugotuzenog, čiji je prvotuzena izvršni direktor i ovlašćeno lice, održana pres konferencija na kojoj je ispred drugotuzenog istupila prvotuzena, kojoj pres konferenciji su po pozivu tuženih prisustvovali predstavnici svih crnogorskih, kako štampanih, tako i elektronskih medija, i iznijela niz proizvoljnih tvrdnji na njihov račun, koje prema načinu saopštavanja ne predstavljaju vrijednosne sudove, kritičku misao ili bojazan od budućih štetnih radnji, već direktnu optužbu i javnu klevetu tužilaca, u smislu da su sa namjerom vršenja pranja novca, prikazivanja fiktivnih gubitaka, prodaje proizvoda «Željezare» AD Nikšić po nižim cijenama i utajom poreza osnovali privredno društvo «Željezara Nederlands», BV iz Amsterdama, Holandija, kakvo privredno društvo, prema navodima prvotuzene, čini dio «kompleksne šeme», što se dokazuje činjenicom da postoje 154 kompanije koje se nalaze na istoj adresi, dok razlog za formiranje ove «šeme» prvotuzena nalazi u vršenju navedenih krivičnih djela od strane tužilaca. Ističu tužioci da su neistinite tvrdnje prvotuzene, iznijete u svojstvu izvršnog direktora drugotuzene, prenijete javnosti u udarnom terminu, u večernjim dnevnicima svih televizijskih stanica u Crnoj Gori, a narednog dana objavljene i u dnevnim štampanim medijima, čemu u prilog citiraju «insinuacije i neistinite navode prvotuzene, od 30.03.2010.godine o «nezakonitim» radnjama tužilaca":

«Nekadašnji vlasnik nikšićke Željezare, engleska firma MNSS prodala je 29.02.2008.godine svoje akcije kompaniji MNSS B.V. iz Holandije. Sedam mjeseci nakon toga, 25.09. iste godine Željezara Nikšić osniva kćerku kompaniju u Holandiji, pod nazivom Željezara Nikšić Netherlands B.V. Tu počinje zanimljiva priča: adresa kćerke firme u Holandiji nalazi se u rezidencijalnom dijelu Amsterdama, odnosno stambenoj kući, i na istoj adresi je registrovano sjedište još 154 kompanije, od kojih najmanje 86 ima isti broj telefona, najmanje 26 ima isti veb sajt, a najmanje 9 ima istog direktora, među kojima je i Željezara Nikšić Netherlands»

U revizorskom izvještaju za 2008.godinu Željezare Nikšić, kao i za prvu polovinu 2009 godine eksplicitno se navodi da se u tom revizorskom izvještaju ne navodi poslovanje kompanije koja je u potpunom vlasništvu nikšićke Željezare»

Postoje dva moguća, a negdje i očigledna razloga, kada je u pitanju formiranje čerke kompanije koja se nalazi na jednoj destinaciji na kojoj se nalazi ovoliki broj of šor kompanija. To je ili izvlačenje novca iz Željezare Nikšić tako što bi se poslovalo preko te čerke kompanije i na taj način bi se kupovalo ispod tržišne cijene od Željezare Nikšić i prodavalo preko kćerke kompanije po tržišnoj cijeni, i na taj način ostvario ekstra profit, ili za pranje novca...»

Druga svrha formiranja šeme brojnih kompanija je pranje para. Ne postoji treći ekonomski razlog da imate tako veliki broj kompanija i takvu logistiku.»

Zbog čega je dozvoljeno da je ovakva kompanija, sa ovako sumnjivom prošlošću, sa ovakvom ekipom, koja se nalazi na jednoj istoj lokaciji, predstavljena od ovakvog čovjeka, koji ima niz of šorova koje je registrovao ne samo u Holandiji nego i u drugim zemljama dobija u kontinuitetu povlastice od Države Crne Gore.»

Prema Holandskom zakonu oznaka BV predstavlja of šor kompaniju, odnosno firmu koja je oslobođena plaćanja taksi i ima različite povlastice.

To je način da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit».

Ukazuju tužioci i da je dana 01.04.2010.godine, gđin Danijel Brol, član odbora direktora drugotužioca, putem Email-a i štampanih medija, poslao otvoreno pismo naslovljeno na prvotuženu kao ovlašćeno lice drugotužene, kojim je odbacio u cjelosti izrečene tvrdnje i ukazao na propuste u čitanju finansijskih izvještaja, nepoznavanju sadržine istih i nepoznavanje, uveliko prisutne prakse u zemljama zapadne Evrope, da se kompanije, radi smanjenja troškova, sjedišta i zapošljavanja, registruju na adresama ovlašćenih agenata, tkzv. «trustee»-a. Tim pismom, navode dalje, kao i narednim obraćanjima, objašnjeni su razlozi za osnivanje kompanije «Željezara Netherlands» B.V., i svrha transakcija koje su preko iste izvršene, uz iskazano razumijevanje za zabrinutost u vezi nesporno teške finansijske situacije u kojoj se Željezara Nikšić nalazi. Takodje, prvotužena je pozvana da se ubuduće obrati za sva razjašnjenja, prije javnog istupanja, kao i da se javno izvini, u svoje ime i u ime organizacije ispred koje istupa, za nesnovane i ozbiljne optužbe na račun tužilaca, koji zahtjev je odbijen, uz ponavljanje prethodno navedenih tvrdnji i uz isticanje da svoje uvjerenje bazira na zvaničnim dokumentima, te da u krajnjem ne vjeruje navodima ovlašćenih lica tužilaca. Ne sporeći da je prvotužena na čelu nevladine organizacije, drugotužene, značajne za socijalni i demokratski razvoj Crne Gore, čime se dodatno opravdava pravo na iznošenje javnog mišljenja, kritike i vrijednosnih sudova o odredjenim temama, a posebno o napretku privatizacionog procesa jedne od najvećih crnogorskih kompanija, u koji je proces uključena i sama Država Crna Gora, posebno u trenucima novonastale finansijske krize, koja se znatno odrazila na poslovne aktivnosti «Željezare Nikšić», tužioci tvrde da je, ipak, pronošenjem proizvoljnih i neistinitih tvrdnji, baziranih na jasnoj namjeri da učini štetu i bez želje da od tužioca zahtijeva razjašnjenje, na jedan senzacionalistički i krajnje površan način, u smislu da tužioci peru novac, nezakonito izvlače pare iz Željezare Nikšić, i u krajnjem vrše utaju poreza, prvotužena flagrantno prekoračila razumnu mjeru kritike i prava na slobodno izražavanje, time direktno, bez ijedne trunke dokaza, osim sopstvenih insinucija, optužila, bolje reći, i osudila, tužioce da vrše krivično djelo koje se prema zakonima Crne Gore goni po službenoj dužnosti i čije se postojanje može utvrditi jedino od strane nadležnog suda. Ovo prenaplašeno pretjerivanje, mišljenja su tužioci, odnosno pogrešno upućivanje javnosti Crne Gore, uz upotrebu, u konkretnoj situaciji senzacionalističke riječi Off shore, koju prvotužena više puta ponavlja, znajući kakvo podozrenje ova riječ izaziva kod većinskog dijela stanovništva Crne Gore, posebno je vidno kod tvrdnji prvotužene da skraćenica B.V., na holandskom jeziku znači Of shore, gdje, navodi se u tužbi, «dalje ista raspreda svoju mrežu neznanja i nedostatka volje i namjera da «sazna», navodeći kao značajnu činjenicu da postoje 154 kompanije koje se nalaze na istoj adresi, iako propisi Holandije kao i skoro svih zemalja Evropske Unije to dozvoljavaju, čime se navodno dokazuje «kompleksna šema» upravljana od strane Tužioca I reda radi pranja novca, utaje poreza i fiktivne trgovine. Nedostatak spremnosti Tužene I reda da dodje do materijalne istine, prije javnih nastupa, a bolje reći ispada, najbolje se ogleda u činjenici da je prostim upisivanjem skraćenice B.V. mogla doći do punog sadržaja iste koji je «Besloten Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid», a dalje i do toga da predmetna skraćenica označava Društvo sa ograničenom odgovornošću, koje prepoznaje kako naše tako i svako svetsko zakonodavstvo». Navode i da prvotužena u cjelosti zanemaruje da se poslovanje ćerki kompanija, shodno međjurodnim i računovodstvenim finansijskim standardima, koji su svjetski unificirani, u cjelosti tretira isključivo konsolidovanim finansijskim izvještajima, koje prvotužena, niti njeni saradnici iz drugotužene, nijesu analizirali, ili namjerno ili iz nekog nepoznatog razloga. Činjenica da se Željezara Netherlands BV detaljno, ističu tužioci, tretira konsolidovanim izvještajem za 2009.godinu istaknuta je i u otvorenom pismu gđina Brola upućenog prvotuženoj, pored čega ona, i pored činjenice da bazira svoju tvrdnju na pogrešnom finansijskom izvještaju, čega je svjesna, kao i činjenicu da je kod ovog izvještaja ispitivala samo prvu polovinu 2009.godine, iako je prema zakonskim propisima finansijski izvještaj za cijelu 2009.godinu dostupan javnosti, nije smatrala za shodno da još jednom provjeri svoje tvrdnje ili se odazove upućenom pozivu kako bi joj se razjasnile nedoumice koje ima. Iznošenjem navedenih neistina, tvrde tužioci, putem javnih medija uz senzacionalističku intonaciju, kojim se široj javnosti želi nametnuti slika navodnih nepočinstava tužilaca, tužiocima je nanijeta znatna materijalna šteta u vidu narušavanja poslovnog ugleda, i buduća materijalna šteta u vidu smanjenja broja poslovnih partnera, otkaza ugovora, nemogućnosti pridobijanja nove klijentele, dok se neistinite tvrdnje prvotužene mogu posebno nepovoljno odraziti na činjenicu da su tužioci nadomak

dobijanja kredita za revitalizaciju kompanije Željezare Nikšić, od svjetski renomirane Banke Credit Suisse, u iznosu od 26,3 miliona eura, za koji se kredit kao garant pojavljuje Država Crna Gora. U suprotnom, navode tužioc, cijeneći da se prema navodima prvotužene svi dokazi o izvršenju krivičnog djela pranja novca i utaje poreza «nalaze u zvaničnim dokumentima» tuženi bi pred sudom trebali vrlo lako dokazati svoje tvrdnje ili bar osnovanost razloga da povjeruju u istinitost onoga što je pronijela prvotužena. Nepoznavanje propisa i prakse iz oblasti izvještavanja o postojanju konsolidovanih finansijskih izvještaja kojim se u cjelosti tretira poslovanje jednog finansijskog entiteta, odnosno matičnog i zavisnih društava, što su u konkretnom slučaju Željezara AD Nikšić i Željezara Netherlands BV, nesporno se dokazuje i navodima tuženih: «Tužena nije znala da postoje takvi izvještaji, niti im je imala pristup, a o postojanju kćerke kompanije je prvi put saznala iz citiranih revizorskih izvještaja pojedinačnih finansijskih iskaza», ističu tužioc. Navode da se zaštita prava tužilaca, koji su privredna društva, odnosno pravna lica, temelji na odredbi čl.207.st.3. ZOO-a i da se pasivna legitimacija tuženih, kao i njihova solidarna odgovornost, za štetu nanijetu tužiocima pronošenjem neistinitih tvrdnji od strane prvotužene, temelji na odredbama čl.164., i čl.165.ZOO-a. Zato petitumom tužbe predlažu obavezivanje tuženih da na ime naknade namaterijalne štete zbog povrede poslovnog ugleda i prava ličnosti solidarno isplate tužiocima iznos od 36.000,00 €, sa pripadajućom zakonskom kamatom od dana presudjenja, pa do konačne isplate, kao i da im nadoknade troškove postupka.

Zamjenici punomoćnika tužilaca su u završnom izlaganju naveli kako smatraju da je u postupku u cjelosti dokazana osnovanost tužbenog zahtjeva, predlažući da Sud usvoji tužbeni zahtjev, kako je opredijeljen tužbom. Naknadu troškova postupka su tražili za takse na tužbu i odluku suda, sastavljanje tužbe i pismenih podnesaka, te zastupanja na 2 ročišta, a sve primjenom tarifnog broja 11 AT-a.

Sporeći tužbeni zahtjev tuženi u odgovoru na tužbu, od 28.05.2010.godine, podnescima i, po punomoćniku, u riječi na glavnoj raspravi, u odnosu na tužbom citirane navode prvotužene sa konferencije za štampu održane dana 30.03.2010.godine, ističu da su ti navodi iz tužbe tačni, ali tuženi pri tom ističu da nijesu neistiniti. Tome u prilog navode da je nekadašnji vlasnik nikšićke Željezare, engleska firma MNSS prodala, dana 29.02.2008.godine, svoje akcije kompaniji MNSS B.V. iz Holandije, do kojih podataka su tuženi došli iz Ugovora o prenosu akcija koje MN Speciality Steels Limited London ima u Željezari Nikšić na MNSS BV Amsterdam, od 28.02.2008.godine, sa Dodatkom, te izvoda iz Centralne depozitarne agencije koja evidentira MNSS BV kao vlasnike 44 % akcija Željezare i Revizorskog izvještaja Željezare Nikšić za 2008.godinu, u kom je navedeno da je MN Speciality Steels Limited 29.02.2008.godine prodao učešće u Željezari kompaniji MNSS BV iz Holandije. Sedam mjeseci nakon toga, 25.09., iste godine, Željezara Nikšić osniva kćerku kompaniju u Holandiji pod nazivom Željezara Netherlands B.V., do kojih podataka su tuženi, tvrde, došli uvidom u Izvještaj o izvršenoj reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza Željezare Nikšić za 2008.godinu, u kome je na strani 8 navedeno: "Dana 25. septembra 2008. Željezara je donijela odluku da osnuje filijalu u Holandiji koja je u potpunosti u vlasništvu Željezare pod nazivom Željezara Nikšić (Netherlands) BV". Tvrde da tužbom citirani navodi prvotužene: «Tu počinje zanimljiva priča: Adresa kćerke firme u Holandiji se nalazi u rezidencijalnom dijelu Amsterdam, odnosno stambenoj kući i na istoj adresi je registrovano sjedište još 154 kompanije, od kojih najmanje 86 ima isti broj telefona, najmanje 26 ima isti sajt, a najmanje 9 istog direktora», jesu u najmanju ruku veoma zanimljivi i u cjelosti tačni, o čemu su tuženi, kako navode, zaključivali iz zvaničnog Registra Privredne komore Holandije koji je dostupan na internetu, dok Internet program «Google maps» pokazuje da je riječ o rezidencijalnom dijelu, odnosno stambenoj kući, što se dokazuje satelitskim snimcima, na kojoj adresi su, kao i Željezara Nikšić (Netherlands), registrovane 154 kompanije. Ističu da namjera prvotužene nije bila da na bilo koji način okleveta Željezaru Nikšić, kao pravno lice, bilo lica koja su sa njom povezana, već isključivo da, obavljajući svoj posao direktorice u nevladinoj organizaciji MANS, dodje do tačnih i pouzdanih podataka, kako bi saznala ko su vlasnici Željezare Nikšić i iz kojih razloga ta kompanija ima problema u poslovanju. Sa tim u vezi ukazuju da su postupali po prijavama da u radu Željezare ima nezaklonosti, a o svojim saznanjima prvotužena je obavijestila nadležno Državno tužilaštvo i skupštinsku Komisiju za praćenje i kontrolu procesa privatizacije, koja je na osnovu tih podataka odlučila da organizuje sjednicu na temu poslovanja Željezare. Zaključuju da je prvotužena imala osnova da vjeruje da su podaci kojima raspolaže tačni i istiniti, a time i profesionalnu obavezu da obavijesti javnost i nadležne institucije o svojim saznanjima, što je ona i učinila putem medija na toj pres konferenciji. U vezi tužbom citiranih navoda prvotužene da se u revizorskom izvještaju za 2008.godinu, kao i za prvu polovinu 2009.godine eksplicitno navodi da se u tom izvještaju ne navodi poslovanje kćerke kompanije koja je u potpunom vlasništvu nikšićke Željezare, tuženi ističu da je to prvotužena nesporno navela i da su ti navodi tačni,

budući da u Izvještaju o izvršenoj reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza Željezare Nikšić za 2008.godinu na strani 9 jeste navedeno: «*Željezara ima kontrolu nad filijalom Željezara Nikšić (Netherlands) BV, koja je u potpunosti u njenom vlasništvu. Ovi finansijski iskazi ne sadrže podatke o sredstvima i poslovanju filijale*». Dodaju da su prvotuzenoj bili dostupni samo pojedinačni finansijski iskazi, ali ne i konsolidovani i da prvotuzena nije znala da postoje takvi izvještaji, niti im je imala pristup. U odnosu na citat njenih navoda o razlozima formiranja kćerke kompanije ističu da su tužioci navode prvotuzene u tom dijelu istrgnuli iz konteksta, ne navodeći integralni tekst, i pojašnjavajući da je prvotuzena, imajući u vidu dokaze sa kojima je raspolagala, izrazila tim navodima svoju sumnju i pri tom nije iznijela tvrdnje, već otvorenu sumnju da novoformirana firma kćerka kompanija može da služi za izvlačenje ili pranje para. Nadalje, da je prvotuzena, zaključujući da se u stambenoj kući nalaze sjedišta niza kompanija, od kojih mnoge imaju isti broj telefona i isti sajt, kao i istog direktora, došla do uvjerenja da između tih kompanija može postojati povezanost, a sumnjama je doprinijela i činjenica da se sve nalaze u stambenoj kući, koja prema fotografijama nije dovoljno velika da bude sjedište ni jedne, a kamoli preko 150 ozbiljnih kompanija, što je sve uslovilo da vjeruje u istinitost onog što je iznijela. Sve i obzirom što je Željezara privatizovana 2006.godine, a prema navodima direktora Željezare Danijela Brola u pismu prvotuzenoj, od 01.04.2010.godine, posljednje tri godine je poslovala sa teškim gubicima od 90 miliona eura, te i obzirom da je Željezara Nikšić privatizovana na osnovu Ugovora o kupoprodaji-privatizaciji, kojim je navedeno da je vlasnik Željezare dužan da uloži u tu kompaniju preko 100 miliona eura. Tvrde tuženi da se u revizorskim izvještajima za 2008., i 2009.godinu vidi da je Željezara Nikšić permanentno uzimala kredite od svog vlasnika MNSS BV, koji su dostigli nivo od oko 45 miliona eura, umjesto ulaganja koja su bila ugovorena Ugovorom o privatizaciji i aneksima, čime je Željezara dovedena u poziciju da vraća dugove svojim vlasnicima, tako da se nikada ne može očekivati ostvarivanje profita, a time ni plaćanje poreza na dobit. U tom smislu tuženi navode da se u Dodatku Ugovora o prenosu akcija koje MN Speciality Steels Limited London ima u Željezari Nikšić na MNSS BV Amsterdam, od 28.02.2008.godine, konstatuje da vlasnici željezare nijesu izvršili neophodna ulaganja, dok su i po drugim osnovama prekršili obaveze iz kupoprodajnog ugovora, što tuženi ističu u vezi sa tvrdnjom da su imali legitimno pravo da otvaraju ova za crnogorsko društvo važna pitanja od javnog interesa, budući i da je drugotuzeni MANS nevladina organizacija koja prati rad Vlade u oblasti privatizacije i zalaže se za veću transparentnost procesa privatizacije, zbog čega su se i obratili Vladi Crne Gore, konkretno Ministarstvu ekonomije, za odgovore na pitanja vezana za privatizaciju Željezare, posebno zbog činjenice da je Vlada vlasnik 21% akcija Željezare, pa je javni interes za ova pitanja jasan. U tom smislu ističu, kao važnu, činjenicu da je kompanija MNSS BV vlasnik akcija koje su prethodno pripadale Vladi Crne Gore i Državi Crnoj Gori, zbog čega je prvotuzena, kao građanka i direktorica nevladine organizacije MANS, vrlo zainteresovana kako je prodata imovina koja je pripadala građanima i na koji se način sprovode obaveze iz Ugovora o kupoprodaji-privatizaciji, tim prije što budžet Države, iz koga se pokrivaju subvencije za Željezaru, obezbjeđuju građani Crne Gore, a tuženi su vrlo zainteresovani kako se on troši, posebno u vrijeme finansijske krize. Zbog toga tuženi smatraju, naglašavaju, da imaju pravo da znaju, kako oni tako i crnogorsko građanstvo, zbog čega Željezara, čiji vlasnici su već prekršili niz ključnih odredbi Ugovora o kupoprodaji-privatizaciji, dobija i dodatne subvencije i kako posluje njena kćerka kompanija koja je potpuno u njenom vlasništvu. Dodaju tome da se povlastice od države Crne Gore koje ova kompanija dobija odnose, kako na subvencije za cijenu električne energije, tako i permanentno kašnjenje sa isplatom poreza i doprinosa, ali i garancije koje je Država dala u cilju dobijanja kredita. Pošto je Država nastavila da obezbjeđuje subvencije, navode tuženi, i toleriše kršenje obaveza za investicije, to je javna kritika tuženih bila od posebnog značaja, što je uostalom potvrdila i skupštinska Komisija za praćenje i kontrolu privatizacije, samom činjenicom da je odlučila organizovati niz sjednica o poslovanju te firme na koje je pozvala i prvotuzenu, kako bi poslanike upoznala sa informacijama do kojih je došla u svom ozbiljnom i detaljnom istraživanju. U vezi citata, iz tužbe, njenih navoda «*Zbog čega je dozvoljeno da ovakva kompanija sa ovako sumnjivom prošlošću, sa ovakvom ekipom, koja se nalazi na jednoj istoj lokaciji, predstavljana od ovakvog čovjeka, koji ima niz of šorova koje je registrovao ne samo u Holandiji nego i u drugim zemljama dobija u kontinuitetu povlastice od države Crne Gore*», ukazuju da je u Revizorskom izvještaju Željezare Nikšić za 2008.godinu navedeno da je MN Speciality Steels Limited 29.02.2008.godine prodao učešće u Željezari kompaniji MNSS BV iz Holandije, a sa tim u vezi i da Centralna depozitarna agencija vodi MNSS BV kao vlasnike 44% akcija Željezare. U prilog svom stavu da je riječ o kompaniji sa sumnjivom istorijom, podvlače činjenicu da je u saopštenju za medije od 28.02.2008.godine, na sajtu Vlade Crne Gore, navedeno da je vlasnik MNSS BV Amsterdam, bivši vlasnik kompanije, odnosno firma Montenegro Specialty Steels iz Londona, sa 19% akcija i Ethemba capital iz Londona sa 81% akcija, te i da se na na sajtu firme Ethemba Capital navodi da je ta firma vlasnik

Željezare, ali i vlasnik hrvatske kompanije Industrogradnja. Gospodin De Haas, navode dalje, prema dostupnim zvaničnim podacima, u ime kompanije Aglalia, registrovane na istoj adresi kao i MNSS BV, kupio je dionice Industrogradnje u martu 2007.godine od firme Private Equity Services (Amsterdam), koju takodje on predstavlja, pored čega ističu da se na sajtu Ethembe, koja zvanično nije povezana sa Hass-om, navodi da je ta firma četiri mjeseca nakon što je kupio Hass postala vlasnik Industrogradnje, odnosno u avgustu 2007.godine, kao i da je De Hass direktor i drugih off shore kompanija, kako onih registrovanih na istoj adresi kao i Željezarina kćerka, tako i firmi u Barbadosu, Kurakau, Švajcarskoj i Kajmanskim ostrvima. Nadalje i da se na sajtu Ethemba capital navodi da su članovi tima Ethemba capital Mark R Jacobson, Alan S Jacobson i Daniel Brol, koji su članovi odbora direktora Željezare Nikšić, pored čega se navodi da se kompanija može kontaktirati na adresama u Londonu, Ženevi i na Kajmanskim ostrvima, a podaci iz zvaničnog registra kompanija na Kajmanskim ostrvima pokazuju da postoji 26 kompanija sa veoma sličnim imenima. Dodaju i da se u zvaničnim dokumentima koje potpisuju Vlada i vlasnici Željezare konstatuje kršenje niza obaveza iz Ugovora o kupoprodaji – privatizaciji, dok Država nastavlja da joj obezbjeđuje subvencije i daje garancije za kredite, iz novca poreskih obveznika, uz što tuženi naglašavaju da je to posebno važno iz razloga što se u Aneksu br.1 Ugovora o kupoprodaji, od 06.07.2009.godine, kao garant za ispunjenje obaveza MNSS BV, navodi firma Ethemba Capital No 5 NV, podatke o kojoj je kompaniji moguće naći samo na internetu, a detaljnijih informacija nema. Imajući u vidu da su vlasnici Željezare trebali da predstavljaju «strateškog partnera», zaključuju tuženi, sa znanjem, iskustvom i kontaktima neophodnim da obezbijede rekonstrukciju, modernizaciju i razvoj Željezare Nikšić, na osnovu onog što je tuženima poznato, očigledno je da to nije slučaj, već se u tom kontekstu ova firma može smatrati sumnjivom. Prvotuzena je zbog svega navedenog, ističe, zatražila od nadležnih državnih organa da to provjere, ne iznoseći kvalifikacije, već sumnje i zabrinutost, u cilju zaštite javnog interesa, prvenstveno interesa zaposlenih u Željezari Nikšić, ali i interesa Države, kao jednog od vlasnika te kompanije, pa i građana, kao poreskih obveznika, koji eventualno ostaju uskraćeni za sredstva koja bi se po osnovu poreza slila u državni budžet. Povodom citata, u tužbi, njenih navoda sa pres konferencije: «*Prema holandskom zakonu oznaka BV predstavlja of šor firmu, odnosno firmu koja je oslobođena plaćanja taksi i ima različite povlastice. To je način da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit*», iznose mišljenje da se sa stanovišta ekonomsko-finansijske nauke obično pod off shore kompanijama smatraju firme koje se registruju sa ciljem zaštite podataka o vlasnicima i smanjenog plaćanja poreza, pored čega navode da holandsko zakonodavstvo predviđa niz poreskih olakšica za BV kompanije, kao izuzimanje od poreza na dividende i kapitalnu dobit na dionice u podružnicama, nisko ili bez poreskog opterećenja, na repatrijaciju profita, poreski odbitak za opravdane troškove i gubitke, smanjenje poreza po odbitku na dividende na osnovu ugovora između Holandije i više od 80 zemalja širom svijeta i, u konačnom, da je glavni razlog za korišćenje Holandije kao lokacije za sjedište firme povoljan poreski režim. U odnosu na tužbene navode koji se tiču sastanka sa menadžmentom tužilaca prvotuzena ističe da se u svojim javnim nastupima obraćala nadležnim državnim organima, tražeći objašnjenja, a ne iznoseći kvalifikacije ili tvrdnje, kao i da je sastanak odbila, jer je na osnovu prethodno navedenog zaključila da taj sastanak može kompromitovati nju lično i organizaciju koju predstavlja ili je eventualno izložiti različitim vrstama neprijatnosti, jer ni danas nije sigurna ko su stvarni vlasnici Željezare Nikšić i da li u njihovim poslovima ima elemenata krivičnih djela, te da li bi taj susret mogao dovesti u pitanje njenu bezbjednost i/ili kredibilitet pred javnošću, a posebno pred radnicima Željezare. Komentarišući tužbene navode koji se odnose na štetu koju Željezara može trpjeti od izjava tuženih, navodi da nedavno odobravanje kredita od banke Credit Suisse jeste prilog tvrdnji da izjave tuženih ni na koji način nijesu oštetile Željezaru Nikšić, a tužioci nijesu dokazali da je šteta zaista nastupila ili će nastupiti, niti da je eventualna šteta direktno povezana sa istupima prvotuzene, a ne, na primjer, sa izjavama koje su dali poslanici crnogorske Skupštine uoči i u toku sjednice Komisije za praćenje i kontrolu privatizacije ili pak ponašanjem samog tužioca ili razlozima vezanim za finansijsku krizu. Zaključuju da su neistiniti tužbeni navodi da je prvotuzena optužila tužioce da vrše krivična djela, jer se iz svih dokaza priloženih uz tužbu jasno može utvrditi da tuženi ne tvrde, već iskazuju sumnju oko razloga formiranja kćerke kompanije i pozivaju nadležne državne organe da u okviru svojih nadležnosti provjere njihove sumnje. U krajnjem, tvrde da je predmetna tužba neosnovana i da nema oslonca u Ustavu, Zakonu o medijima, Zakonu o obligacionim odnosima i Evropskoj konvenciji, obimno se pri tom pozivajući na praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu.

Punomoćnik tuženih je u završnom izlaganju istakao da su tužioci, od sedam uslovno rečeno tačaka u tužbi, citirali navode prvotuzene sa predmetne press konferencije i tom prilikom sve te navode nazvali

insinuacijama i neistinitim navodima, pored čega ukazuje da su sve činjenične tvrdnje prvotuzene sa te pres konferencije sadržane u prve dvije od tih sedam tačaka tužbe i da od pripremnog ročišta te činjenične tvrdnje više nijesu sporne medju strankama i one za tužioce više nijesu insinuacije i neistiniti navodi, već istinite činjenične tvrdnje. Ono što je ostalo sporno medju strankama do kraja postupka, zaključio je punomoćnik tuženih, sadržano je u ostalim tačkama tužbe i predstavlja isključivo sumnje koje su zasnovane na navedenim nespornim činjenicama. Ustvrdio je da tokom postupka tužioci nijesu uspjeli da dokažu svoje navode da je prvotuzena tužioce optužila i da je tvrdila da su izvršena krivična djela pranja novca i utaje poreza. Kod činjenice da su sve sumnje prvotuzene zasnovane na istinitim činjenicama, istakao je, te da se radi o pitanjima koja su nesporno pitanja od javnog interesa, a polazeći od stavova Evropskog suda za ljudska prava, koje su tuženi detaljno citirali tokom postupka, mišljenja je da ne postoji prostor za preduzimanje bilo kakvih mjera prema tuženima, pa ni za dosudjivanje naknade navodne štete, pa čak i da su tužioci i uspjeli da dokažu da ih je prvotuzena optužila za vršenje krivičnih djela i da je iznijela tvrdnje u tom smislu. Svi provedeni dokazi nesumnjivo ukazuju na neosnovanost predmetne tužbe i na činjenicu da ista nije podnešena radi navodnog narušavanja poslovnog ugleda i naknade štete u tom smislu, već jedino predstavlja pokušaj zatrašivanja tuženih i svih građana koji bi pomislili da o pitanjima od javnog interesa progovore javno, ustvrdio je punomoćnik tuženih, predlažući na temelju izloženog da sud u cjelosti odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan i da tužioce obaveže da tuženima naknade troškove postupka za sastav odgovora na tužbu, dva podneska, zastupanja na ročištima, uz uvećanje od po 50 % na ime dva lica na strani tužioca i dva lica na strani tuženih, te i uz uvećanje od po 25 % po satnici, sve po AT-u.

Na glavnoj raspravi Sud je saslušao tužilju u svojstvu parnične stranke i izvršio uvid u novinski članak objavljen u dnevnom listu "Vijesti", na dan 31.03.2010.godine, pod naslovom "Ili peru pare, ili ih izvlače", članak koji je u dnevnom listu "Dan", pod naslovom "Željezara pere pare preko "kćerke", objavljen na dan 31.03.2010.godine, članak objavljen u dnevnom listu "Vijesti na dan 01.04.2010.godine, pod naslovom "Brol: Izvinjenje ili tužba, Čalović: Priča tek počinje", članak koji je na dan 02.04.2010.godine objavljen u listu "Vijesti", sa naslovom: "Brol: Mans šteti ekonomiji, Čalović: Revizor je sve napisao", članak koji je dana 02.04.2010.godine objavljen u listu "Dan", sa naslovom "Umijete li čitati finansijske izvještaje", i članak koji je tog 02.04.2010.godine objavila "Pobjeda", pod naslovom "Šteta za kompaniju i crnogorsku privredu".

Tužbeni zahtjev je neosnovan, zaključio je ovaj Sud, nakon što je sprovedene dokaze ocijenio u skladu sa odredbom čl.9. ZPP-a, kao i na osnovu rezultata cjelokupnog postupka.

Tužilac MNSS B.V. Kompanija osnovana i registrovana u Holandiji, Amsterdam, jedan je od većinskih vlasnika drugotužioca Željezare Nikšić, AD Nikšić.

Prvotuzena Vanja Čalović je izvršni direktor drugotužene Nevladine organizacije «Mreža za afirmaciju nevladinog sektora» (MANS), Podgorica.

To su nesporne, osim toga i opštepoznate činjenice, koje se ne dokazuju u smislu čl.218.st.1.ZPP-a.

Takva je i činjenica da je u organizaciji drugotuženog, dana 30.03.2010.godine, održana pres konferencija, na kojoj je javni nastup, pred predstavnicima medija, imala prvotuzena, iznoseći, pored ostalih, i navode citirane u sedam tačaka tužbe:

«Nekadašnji vlasnik nikšićke Željezare, engleska firma MNSS prodala je 29.02.2008.godine svoje akcije kompaniji MNSS B.V. iz Holandije. Sedam mjeseci nakog toga, 25.09. iste godine Željezara Nikšić osniva kćerku kompaniju u Holandiji, pod nazivom Željezara Nikšić Netherlands B.V. Tu počinje zanimljiva priča: adresa kćerke firme u Holandiji nalazi se u rezidencijalnom dijelu Amsterdama, odnosno stambenoj kući, i na istoj adresi je registrovano sjedište još 154 kompanije, od kojih najmanje 86 ima isti broj telefona, najmanje 26 ima isti veb sajt, a najmanje 9 ima istog direktora, medju kojima je i Željezara Nikšić Netherlands...»

U revizorskom izvještaju za 2008.godinu Željezare Nikšić, kao i za prvu polovinu 2009.godine eksplicitno se navodi da se u tom revizorskom izvještaju ne navodi poslovanje kćerke kompanije koja je u potpunom vlasništvu nikšićke Željezare...

Postoje dva moguća, a negdje i očigledna razloga, kada je u pitanju formiranje čerke kompanije koja se nalazi na jednoj destinaciji na kojoj se nalazi ovoliki broj of šor kompanija. To je ili izvlačenje novca iz Željezare Nikšić tako što bi se poslovalo preko te čerke kompanije i na taj način bi se kupovalo ispod tržišne cijene od Željezare Nikšić i prodavalo preko čerke kompanije po tržišnoj cijeni, i na taj način ostvario ekstra profit, ili za pranje novca.

Druga svrha formiranja šeme brojnih kompanija je pranje para. Ne postoji treći ekonomski razlog da imate tako veliki broj kompanija i takvu logistiku.

Zbog čega je dozvoljeno da ovakva kompanija, sa ovako sumnjivom prošlošću, sa ovakvom ekipom, koja se nalazi na jednoj istoj lokaciji, predstavljena od strane ovakvog čovjeka, koji ima niz of šorova koje je registrovao ne samo u Holandiji, nego i u drugim zemljama dobija u kontinuitetu povlastice od Države Crne Gore...

Prema Holandskom zakonu, oznaka BV predstavlja of šor kompaniju, odnosno firmu koja je oslobođena plaćanja taksi i ima različite povlastice...

To je način da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit...».

Ne sporeći, na ročištu glavne rasprave, da je na toj pres konferenciji prvotužena izrekla upravo citirane navode, tuženi su tvrdili da su citati u tački 3 i 4 tužbe istrgnuti iz konteksta rečenog i da je u članku objavljenom, dana 31.03.2010.godine, u dnevnom listu "Dan", pod naslovom "Željezara pere pare preko kćerke", sadržana suština navoda prvotužene sa te pres konferencije, uvidom u koji članak, u dokaznom postupku, Sud zaključuje o njegovoj sadržini, kako slijedi:

«Željezara ima registrovanu istoimenu kćerku kompaniju, nepoznate djelatnosti, osnovanu samo sedam mjeseci nakon što je MNSS BV preuzeo nikšićku kompaniju od MNSS, saopštila je direktorica Mreže za afirmaciju nevladinog sektora Vanja Čalović. Ona je juče na pres konferenciji kazala da je MMSS BV «of šor» firma što, kako tvrdi, dokazuje oznaka BV u nazivu. Prema holandskom zakonu oznaka BV predstavlja of šor kompaniju, odnosno firmu koja je oslobođena plaćanja taksi i ima različite povlastice. Sumnjamo da novoformirana firma «Željezara Netherlands» služi za izvlačenje ili pranje novca-rekla je Čalović, ističući da su i prethodni vlasnici nikšićke firme bili iz poreskog raja. Pozvala je ministra ekonomije Branka Vujovića da saopšti da li je Vlada znala za postojanje kćerke kompanije, čemu firma služi i da li zna ko je pravi vlasnik Željezare. Navela je da se Željezara Holandija nalazi u rezidencijalnoj četvrti, u stambenoj zgradi, na istoj adresi kao i još 154 of šor kompanije, da sa najmanje 86 dijeli isti broj telefona, sa 26 sajt, a sa još devet firmi ima istog direktora Jan de Hasa.

-Jan de Has ima niz of šorova, registrovanih ne samo u Holandiji. Može li Vujović da objasni javnosti i radnicima Željezare zašto je dozvolio da kompanija sa sumnjivom prošlošću dobija povlastice od države i koji je interes Crne Gore da tako kompleksna šema preduzeća bude vlasnik nikšićke firme-pitala je Čalović.

Ona ja kazala da je MANS na osnovu revizorskog izvještaja o poslovanju Željezare iz 2008.godine i prvu polovinu prošle, otkrio postojanje kćerke firme nikšićke kompanije u Holandiji. Kćerka nikšićke firme «Željezara Netherlands» osnovana je, prema navodima u izvještaju, septembra 2008.godine. U MANS-u očekuju da crnogorska policija pokrene elementarnu finansijsku istragu, kako bi se utvrdilo da li je kćerka kompanija Željezare izvlačila profit iz Crne Gore.

To je jedan od načina da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit- rekla je Čalović.

Ona smatra da osnov za sumnju da je riječ o nelegalnim poslovima dodatno podstiče činjenica da se «Željezara Netherlands» nalazi u stambenoj, a ne poslovnoj zgradi u Amsterdamu» i ocjenjuje da je «nemoguće smjestiti oko 150 firmi na istoj adresi. Navela je da pomenuta zgrada predstavlja «čvoriste za osnivanje kompleksne šeme kompanija koja se može koristiti za pranje novca, izvlačenje profita iz drugih firmi ili druge radnje koje omogućavaju sticanje ekstra profita. MANS će, najavila je, tražiti od policije, tužilaštva, Vlade i parlamenta da se pozabave ovim slučajem. Čalović je kazala da u posljednje vrijeme izučava dokumentaciju o Željezari koju su joj dostavili poslanici, kao i da je ovo prva u nizu konferencija na temu nikšićke kompanije».

Medju strankama je od pripremnog ročišta u ovoj pravnoj stvari nesporna i istinitost činjeničnih navoda prvotužene sa odnosne pres konferencije da je «Nekadašnji vlasnik nikšićke Željezare, engleska firma MNSS prodala..29.02.2008.godine svoje akcije kompaniji MNSS BV iz Holandije», i da se «adresa kćerke firme u Holandiji nalazi..u rezidencijalnom dijelu Amsterdama, odnosno stambenoj kući. I na istoj adresi je registrovano sjedište još 154 kompanije, od kojih najmanje 86 ima isti broj telefona, najmanje 26 isti veb sajt, a najmanje devet ima istog direktora medju kojima je i Željezara Nikšić Netherlands», kao i to da se u «revizorskom izvještaju za 2008.godinu Željezare Nikšić, kao i za prvu polovinu 2009.godine eksplicitno..navodi da se u tom revizorskom izvještaju ne navodi poslovanje kompanije koja je u potpunom vlasništvu nikšićke Željezare».

Sporno je, pak, da li je prvotužena, kao ovlašćeno lice drugotužene, u čije ime je organizovala odnosnu pres konferenciju, u tom obraćanju javnosti saopštila navode kojima je «povrijedila poslovni ugled i prava ličnosti» tužilaca, u smislu tužbene pretenzije, u čiji prilog su tužioci, kao štetne, tužbom citirali navode:

«Postoje dva moguća, a negdje i očigledna razloga, kada je u pitanju formiranje čerke kompanije koja se nalazi na jednoj destinaciji na kojoj se nalazi ovoliki broj of šor kompanija. To je ili izvlačenje novca iz Željezare Nikšić tako što bi se poslovalo preko te čerke kompanije i na taj način bi se kupovalo ispod tržišne cijene od Željezare Nikšić i prodavalo preko čerke kompanije po tržišnoj cijeni, i na taj način ostvario ekstra profit, ili za pranje novca.

Druga svrha formiranja šeme brojnih kompanija je pranje para. Ne postoji treći ekonomski razlog da imate tako veliki broj kompanija i takvu logistiku...

Zbog čega je dozvoljeno da ovakva kompanija, sa ovako sumnjivom prošlošću, sa ovakvom ekipom, koja se nalazi na jednoj istoj lokaciji, predstavljana od strane ovakvog čovjeka, koji ima niz of šorova koje je registrovao ne samo u Holandiji, nego i u drugim zemljama dobija u kontinuitetu povlastice od Države Crne Gore...

Prema Holandskom zakonu, oznaka BV predstavlja of šor kompaniju, odnosno firmu koja je oslobođena plaćanja taksi i ima različite povlastice...

To je način da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit...», a tužena strana tvrdila da je potpuniji kontekst tih navoda sadržan u članku koji je objavljen u dnevnom listu «Dan», na dan 31.03.2010.godine, čija je sadržina prethodno takodje citirana.

Drugim riječima i, kraće, u suštini, sporno je da li navodi prvotužene koje tužioci smatraju štetnim po njihov poslovni ugled i prava ličnosti, to zaista i jesu u svijetlu materijalnog prava, domaćeg i Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, čija je neposredna primjena imperativna.

«Za povredu ugleda i prava ličnosti pravnog lica sud će, ako procijeni da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi mu pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete», normirano je odredbom čl.207.st.3. ZOO-a, na kojoj je i zasnovan tužbeni zahtjev.

Sledstveno, u svjetlu domaćeg mjerodavnog pozitivnog prava, osnovanost tužbenog zahtjeva je zavisila od odgovora na pitanje da li su citiranim navodima prvotuzene Vanje Čalović, prvo: povrijeđeni «ugled i prava ličnosti» tužilaca i, drugo - pod uslovom da je prvi odgovor potvrđan - da li, uslovno rečeno, težina povrede i okolnosti konkretnog slučaja opravdavaju dosudjenje tužiocima pravične novčane naknade.

Tražeci odgovor na ta sporna, u suštini, samo pravna pitanja – sve činjenice odlučne za presudjenje medju strankama jesu bile nesporne – Sud je, pored nespornih činjenica i dodatnih saznanja o tome stečenog uvidom u relevantne novinske članke, onaj citirani iz lista "Dan" i ostale, cijenio značajnim i iskaz prvotuzene Vanje Čalović, koja je prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke, izjavila:

«2005 godine smo zatražili Ugovor o privatizaciji Željezare od nadležnih institucija, vjerujući da će objavljivanje tog dokumenta omogućiti bolju kontrolu i njegovo sprovođenje. Ovo navodim iz razloga što, kako smo kasnije saznali, obaveze novog vlasnika Željezare su da u tu kompaniju uloži 118 miliona eura u rekonstrukciju, zaštitu životne sredine i tzv. socijalni program. Kada smo nakon 4 presude Upravnog suda došli do tog dokumenta i nakon konsultacije sa zaposlenima u Željezari, saznali smo da su sve ugovorne obaveze prekršene i ispunjeni svi uslovi za raskid ugovora, naplatu penala i pokretanje arbitraže. Takođe smo saznali da su vlasnici još u samoj ponudi bili skloni tome da vrlo neobičnim radnjama izdejavuju kupovinu Željezare, pa su između ostalog naveli da je jedan od razloga zašto predlažu gospodina Obradovića za člana Odbora direktora, kada oni postanu vlasnici Željezare, taj što on, citiram: "ima jake veze u vlasti". Saznali smo takođe iz Ugovora, da je posebnom tačkom precizirano da vlasnik prihvata da je kupoprodajna cijena samo jedan od uslova, a da je njihova obaveza da sprovedu investicioni ekološki i socijalni program u iznosu od 118 miliona eura. Onda smo saznali da postoje dodatna dokumenta koja nijesu bila prezentovana u javnosti, a kojima se mijenjaju obaveze novog vlasnika na način što se drastično smanjuju predviđena ulaganja, smanjuje broj zaposlenih, odlažu obaveze da svoje poslovanje uslove po crnogorskim zakonima, regulišu pitanje zaštite životne sredine. Ono što nas je tu posebno zabrinulo je da se u tim novim Aneksima i Protokolima predviđa da neće biti sprovedene nikakve pravne radnje protiv vlasnika Željezare, kako zbog kršenja Ugovora o privatizaciji, tako i zbog prevare i drugih radnji koje su u našem krivičnom Zakonu prepoznate kao krivično djelo. Na tenderu za privatizaciju Željezare izabrana je kompanija MNNS, a onda je MNNS BV preuzeo Željezaru. Tom prilikom nije organizovan novi tender, nije provjereno ko je novi vlasnik, da li zadovoljava sve one uslove koji su originalnim tenderom traženi od tadašnjeg investitora. Tim Aneksom ugovora kojim MNSS BV preuzima Željezaru se predviđa direktno kršenje niza zakona, jer se njime ministar ekonomije obavezuje da će u slučaju da neko zatraži da bude organizovan tender to biti odbijeno od strane Vlade, sektora ili regulatora, iako po Ustavu i zakonima regulatori su nezavisni od Vlade, njih postavlja Skupština CG i ne može Vlada prejudicirati odluku regulatora. U jednom od tih protokola smo saznali da čak ni novac za prvi investicioni period nije uložen i da je Vlada imala mogućnost da 12 miliona eura koji su bili deponovani kod Prve banke CG umjesto vlasnika iskoristi za investicije u Željezari. Umjesto toga, posebnim protokolom koji je prema zvaničnim dokumentima Vlade zaključen tri dana prije nego što je Ministar ekonomije dobio ovlaštenje da ga zaključi, predviđeno je da tih 12 miliona eura budu iskorišćeni za pokrivanje dugova vlasnika Željezare prema Prvoj banci CG. Onda smo saznali, kako iz Ugovora o privatizaciji, tako i iz zvaničnih akata komisije za kontrolu državne pomoći, da vlasnici Željezare imaju subvencije iz državnog budžeta u iznosu od 44 miliona eura. Zato smo iz njihovih revizorskih izvještaja saznali da od dolaska MNSS BV za vlasnika Željezare, ta kompanija duguje Državi preko 9 miliona eura za poreze, doprinose, i druge dažbine. Takođe smo saznali iz revizorskog izvještaja da su novi vlasnici umjesto ulaganja u Željezaru sami sebi pozajmili 50 miliona eura, uz kamatu od 5 %, a naknadno smo saznali da su taj dug ustupili OF SHORE kompaniji Rakupero sa Holandskih antila, koji su inače poznati kao vrlo popularna destinacija koja pruža mogućnosti za izbjegavanje plaćanja poreza. Iz revizorskih izvještaja smo saznali da je nakon dolaska MNSS BV Željezara osnovala kćerku kompanije u Holandiji pod nazivom Željezara Nikšić Netherlands. Razgovarali smo sa predstavnicima Sindikata, novinarima koji prate tu oblast i saznali da niko od njih ne zna za kupovinu kćerke kompanije. Onda smo prikupili dokumentaciju iz zvaničnog holandskog registra kompanija i saznali da se na istoj adresi nalazi preko 150 drugih kompanija, a zatim smo preko programa Google Maps vidjeli da je riječ o stambenoj kući u koju ne može da stane ni 150 ljudi, a ne sjedište ogromne kompanije. Na istoj adresi je registrovan i vlasnik Željezara MNSS BV. Takođe smo vidjeli da veliki broj kompanija ima isti broj telefona, istu internet prezentaciju, a da neke imaju i svog direktora, na osnovu zvaničnih dokumenata koje je on potpisivao u ime tih firmi. Ovo posebno naglašavam iz razloga što smo uložili veoma veliki trud da provjerimo sve te činjenice, da pronadjemo informacije o direktoru, što je u slučaju OF SHORE veoma teško, a nekada nemoguće. Saznali smo da pored kompanije u Holandiji, isti čovjek je i direktor OF SHORE (kompanija u) Cirihi, Barbadosu, Curacau na poznatim OF SHORE destinacijama. Imajući u vidu permanentno kršenje obaveza iz Ugovora o privatizaciji i niza crnogorskih Zakona, veze sa kompanijama (na) OF SHORE destinacijama, smatrali smo da je ovom pitanju mjesto u javnoj debati i organizovali pres konferenciju zbog koje nas sada MNSS BV tuži, gdje smo pitali Vladu Crne Gore, konkretno ministra ekonomije Branka Vujovića ko stoji iza MNSS BV i ko je stvarni vlasnik Željezare Nikšić, zašto ta firma može da bude iznad Zakona, čemu služi kćerka kompanija i izrazili našu sumnju da postojanje ovakvog velikog broja OF SHORE kompanija i tajno uspostavljanje kćerke kompanije može da služi za izbjegavanje (plaćanja) poreza ili pranje novca. Tada smo, kada smo organizovali pres konferenciju, imali pristup samo pojedinačnim revizorskim izvještajima u kojima je konstatovano da ne sadrže podatke o transakcijama kćerke kompanije. Kasnije smo došli u posjed tzv. konsolidovanih izvještaja, ali i u njima stoji da ne prikazuju transakcije između Željezare Nikšić i njenih kćerki. Dakle, smatrali smo da o ovom pitanju treba govoriti javno, jer je u međuvremenu Vlada, odnosno država Crna Gora, postala vlasnik dijela akcija Željezare, pošto MNSS BV nije platio dug, iako je Vlada garantovala. Takođe i zbog toga što kompanija uživa ogromne subvencije, krši zakone, ne plaća poreze, doprinose... Smatrali smo da o tome treba razgovarati javno, a ne privatno, kako je to od mene tražio gospodin

Brol, član Odbora direktora Željezare. Zbog toga sam i odbila razgovor sa njim i rekla mu da sve što ima da kaže, kaže javno, da ima isti prostor i istu mogućnost da to učini i da komunicira sa medijima kao ja. Ja i dalje smatram da je pitanje kojim smo se bavili, pitanje od par eksekutivnih javnog interesa, a ne pitanje o kome gospodin Brol i ja treba da privatno razgovaramo iza zatvorenih vrata. Dakle, mi smo se obratili skupštinskoj Komisiji za privatizaciju, ministru ekonomije, uputili krivičnu prijavu tužilaštvu i prijavu Upravi za sprečavanje pranja novca. Skupštinska Komisija je o tome raspravljala i također preporučila tužiocu da istraži naše navode, a Vrhovno državno tužilaštvo je saopštilo da je preduzelo mjere i radnje za provjeru naših navoda, pa vjerujem da takvo javno saopštenje Vrhovnog državnog tužilaštva može mnogo više da povrijedi tužioca MNSS BV i čudi me što nju nisu tužili. I na kraju, ja sam dobila odgovor od Uprave za sprečavanje pranja novca, vezano za našu prijavu i u tom ... odgovoru Uprave mi je saopšteno da informacije iz njega moram da čuvam kao tajnu, a ja vjerujem da bi ona mogla koristiti u mojoj odbrani u ovom slučaju, pa molim sud da, ukoliko cijeni potrebnim, zatraži od Uprave za pranje novca da me oslobodi čuvanja državne tajne i omogući mi da saopštim sadržaj njihovog odgovora na moju inicijativu da ispitaju poslovanje Željezare sa njenom kćerkom i drugim pitanjima poslovanja kompanije. Da zaključim, da tužiocu moraju da budu mnogo tolerantniji na javnu kritiku, jer troše novac iz našeg budžeta i krše zakone ove države".

Odgovarajući na pitanje Suda, postavljeno u smislu, da je prije predmetne pres konferencije bila u posjedu Izvještaja o izvršenoj reviziji konsolidovanih finansijskih iskaza za 2009.godinu Željezare Nikšić AD, da li bi njen pristup i izjave date na toj Pres konferenciji bile istovjetne ili drugačije, prvotuzena je odgovorila: "Moje izjave bi bile potpuno iste, jer u konsolidovanim izvještajima do kojih sam kasnije došla piše, citiram: "medjekompanijske transakcije i nerealizovani dobiti od transakcija medju kompanijama u okviru grupe su eliminisani", misli se na Željezaru Nikšić, AD Nikšić i njene kćerke Željezaru Nikšić Netherlands BV i Novi Čelik, DOO, drugu kćerku kompaniju koju je Željezara registrovala u Nikšiću. Dakle, ono što je najvažnije u tom se izvještaju ne vidi, a to je transakcija izmedju Željezare i njene kćerke i šta se na toj relaciji dešava. Zbog toga bi moje izjave bile iste, kao i prije nego što sam imala u vidu konsolidovani izvještaj". Obzirom na sve što je navedeno na toj Pres konferenciji, posebno u iskazu datom prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke, gdje je u kontekstu suštine tih navoda pomenula "sumnju", Sud je pitao prvotuzenu da li je sve što je ustvrdila izraz njene sumnje ili saznanja, odnosno spoznaja o stvarnom činjeničnom stanju vezano za problematiku koja je bila predmet njenog interesovanja, na što je prvotuzena odgovorila: "Predmet mog saznanja za koje sam prikupila dokumentaciju, a što su tužiocu na pripremnom ročištu prihvatili kao istinite, nesporne i tačne je da postoji kćerka kompanija na istoj adresi sa 150 drugih OF SHORE kompanija, sa istim sajtom i direktorom, istim brojem telefona, da im je sjedište u stambenoj kući, da holandsko zakonodavstvo predviđa da stranci koji osnivaju BV kompanije, odnosno društvo sa ograničenom odgovornošću imaju poseban poreski tretman, te je zbog toga poslovanje tih kompanija predmet posebne pažnje institucija koje se bave borbom protiv organizovanog kriminala, terorizma i sprečavanja pranja novca, te da je to konstatovano u zvaničnom izvještaju Ministarstva finansija Države Holandije. Takođe, moje saznanje (je) da ni zaposleni u Željezari, ni novinari koji to prate ne znaju za kćerku kompaniju i zato sam zaključila da je to tajna za javnost i zaposlene i na osnovu činjenica koje sam pomenula prethodno iznijela sumnje da se kćerka kompanija može koristiti za pranje novca ili izbjegavanje poreza. To mi je potvrdio i punomoćnik tužioca i gospodin Brol, kada su javno saopštili da je kćerka osnovana isključivo zbog smanjenja troškova. tako se ne mogu smanjiti troškovi zaposlenih, ni troškovi sirovina, ni troškovi proizvodnje".

Analizirajući brižljivo navode koje tužiocu smatraju štetnim po njihov poslovni ugled i prava ličnosti, u smislu odredbi čl.207.st.3.ZOO-a, koji su «štetni» navodi prvotuzene citirani tužbom i, u širem kontekstu, izloženi u dnevnom listu «Dan», od 31.03.2010.godine, prethodno citiranom, i drugim člancima u koje je izvršen uvid u dokaznom postupku, a imajući pri tom u vidu ovakav iskaz prvotuzene, Sud je vodio računa o tome da su sve države potpisnice Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama, i Crna Gora, integrisale Konvenciju u svoje domaće zakonodavstvo, pa je Konvencija obavezujuća za sudove i sve državne organe. To znači da svi pojedinci i u Crnoj Gori crpe prava i dužnosti iz Evropske konvencije, tako da se i u domaćim postupcima oni mogu direktno pozivati na njen tekst i na sudsku praksu, koja se mora primjenjivati pred crnogorskim sudovima. Više od toga, državni organi, uključujući sudove, moraju dati prioritet Konvenciji u odnosu na sve domaće zakone koji su u eventualnom konfliktu sa Konvencijom i sudskom praksom koja je za nju vezana, jer, tekst Konvencije ne smije se čitati i primjenjivati bez prateće sudske prakse, a presude Evropskog suda za ljudska prava objašnjavaju i tumače tekst, one su obavezujući precedenti koji u pravu imaju status obavezujućih pravnih normi. Tome sledstveno, i ovaj je Sud morao, pri odlučivanju u konkretnom sporu, poštovati presude Evropskog suda kao obavezujući zakon, u okviru tendencije da danas, poslije Ratifikacije Konvencije, i tradicionalni sistemi kontinentalnog prava zapravo imaju mješoviti sistem kontinentalnog i anglosaksonskog prava, gdje se toj praksi Evropskog suda daje jednaka vrijednost kao i drugim zakonima koje donosi Parlament. Sloboda izražavanja ima centralnu ulogu u zaštiti svih prava garantovanih Konvencijom, jer, bez široke garancije prava na slobodu izražavanja nema slobodne Crne Gore, time, ni demokratije, koja je opšta postavka neporeciva.

Naravno, pri ocjeni okolnosti ovog slučaja nije se izgubio iz vida da sloboda izražavanja, koje pravo je prvotuzena, po mišljenju ovog Suda, iskoristila u organizaciji drugotuzene na toj pres konferenciji, od 30.03.2010.godine, može biti u konfliktu sa drugim pravima zaštićenim Konvencijom, pa i poštovanjem

ugleda drugih, u kom slučaju je zadatak Suda uspostavljanje ravnoteže sukobljenih interesa, uz uzimanje u obzir i značaja drugog. Ustav Crne Gore ne utvrđuje izrekom da je pravo slobodnog izražavanja mišljenja ograničeno pravima na dostojanstvo, čast i ugled i identitet drugih, no, prava na dostojanstvo, čast, ugled i identitet spadaju među ona «jednaka prava drugih», pa je sloboda javnog izražavanja mišljenja na taj način implicitno ograničena i tim ličnim pravima. Tako u 24. Ustava: "Zajemčena ljudska prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno". Odredbom čl.1.st.3., i st.4. Zakona o medijima je normirano: "...Crna Gora obezbjeđuje i jemči slobodu informisanja na nivou standarda koji su sadržani u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i slobodama (OUN, OEBS, Savjet Evrope, EU...)", uz odrednicu da taj Zakon, koji zabranjuje cenzuru, treba "tumačiti i primjenjivati u skladu sa principima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, uz korišćenje prakse precedentnog prava Evropskog suda za ljudska prava". No, obzirom da zakonodavac nije uredio odnos među kadkad, ne u ovom slučaju, sukobljenim pravima slobode izražavanja i ugleda subjekta kojeg se izraženo dotiče, kada su eventualno u sukobu, preostaje Sudu da, kao i u uporednom pravu, to čini od slučaja do slučaja, zavisno od konkretnih okolnosti, na koje upućuju utvrđene činjenice. Heuristički princip pri tome je da se postigne optimalno, najveće moguće, ostvarivanje oba sukobljena garantovana dobra, tako da javno izražavanje mišljenja treba dopustiti, ako bi njegova zabrana predstavljala u konkretnom slučaju veći atak na slobodu javnog izražavanja mišljenja, nego što bi dopuštanje predstavljalo akt na ugled i druga prava ličnosti. Pri tom, valja ponoviti, jer je to opšte mjesto, svi predmeti koji se tiču slobode izražavanja, pa i ovaj, moraju biti rješavani u skladu sa obavezama Crne Gore po čl.10. Evropske Konvencije, a u skladu sa tumačenjima Suda u Strazburu.

A tamo: «Sloboda izražavanja predstavlja jedan od osnovnih temelja demokratskog društva, jedan od osnovnih uslova za napredovanje društva i samo-ispunjenje svakog pojedinca» (Lingens protiv Austrije, 1986; Sener protiv Turske, 2000; Thoma protiv Luksemburga, 2001; Maronek protiv Slovačke, 2001; Dichland i drugi protiv Austrije, 2002 itd). Kao princip, zaštita po čl.10. Konvencije se odnosi na svako izražavanje, bez obzira na njegov sadržaj, koje distribuira neki pojedinac, grupa ili tip medija. Jedino ograničenje na osnovu sadržaja tiče se širenja ideja kojima bi se promovisao rasizam, nacistička ideologija, mržnja, rasna diskriminacija...No, svakako, sloboda izražavanja ne može da se koristi da bi se vodilo ka uništenju prava i sloboda koje se garantuju Konvencijom, u konkretnom, ugleda, u kojim situacijama se primjenjuje teorija paradoksa tolerancije: apsolutna tolerancija može dovesti do tolerisanja ideja kojima se promoviše netolerancija i one zatim mogu da unište toleranciju.

Vodeći računa o svemu tome, a da bi valjano odlučio u ovoj pravnoj stvari, Sud je u postupku činjenice utvrđivao da bi ispitao tip izražavanja prvotuzene u konkretnom slučaju, sredstva za širenje izražavanja - mediji (štampani i elektronski) i publiku (cjelokupna crnogorska javnost, kao ciljna grupa, i šire).

Sve se to u konkretnom, opet, imalo u vidu, u svijetlu sadržine čl.10.Konvencije: «Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice...».

Prvotuzena u organizaciji drugotuzene odnosnom prilikom jeste, po gledištu Suda, utemeljenom na činjenicama koje su u postupku dobile kvalitet nespornih, a izražene su njenim navodima sa te pres konferencije da je nekadašnji vlasnik nikšićke Željezare, engleska firma MNSS, prodala dana 29.02.2008.godine svoje akcije kompaniji MNSS B.V. Holandija, poslije čega Željezara Nikšić, dana 25.09.2008.godine, osniva kćerku kompaniju u Holandiji, pod nazivom Željezara Nikšić Netherlands B.V, i da se adresa kćerke firme u Holandiji nalazi se u rezidencijalnom dijelu Amsterdama, odnosno stambenoj kući i na istoj adresi je registrovano sjedište još 154 kompanije, od kojih najmanje 86 ima isti broj telefona, najmanje 26 ima isti veb sajt, a najmanje 9 ima istog direktora, među kojima je i Željezara Nikšić Netherlands, pored čega je nesporna istinitost navoda prvotuzene da revizorski izvještaj za 2008.godinu Željezare Nikšić, kao i za prvu polovinu 2009 godine, eksplicitno sadrži konstataciju da se u tom revizorskom izvještaju ne navodi poslovanje kompanije "kćerke" koja je u potpunom vlasništvu nikšićke Željezare, samo iznijela svoje mišljenje.

I pri tome prvotuzena nije decidno, u mjeri da je to činjenični iskaz, ustvrdila da je "kćerka" firma osnovana radi izvlačenja novca.

Takodje, prvotuzena na toj pres konferenciji nije iznijela činjeničnu tvrdnju da se preko "Željezarine" "kćerke" pere novac.

Ne.

Prvotuzena je na temelju svojih saznanja, a o čemu je, po ocjeni Suda, ubjedljivo i jasno kazivala i u svom iskazu, pri čemu je apsolutno bez značaja za presudjenje u ovom sporu da li su ta njena saznanja

objektivna istina ili njen subjektivni, eventualno i nepotpuni, možda i pogrešni doživljaj stvarnosti (sama će reći u svom iskazu da nema dokaze da bi tvrdila), zapravo, iznijela svoje mišljenje da «Postoje dva moguća, a negdje i očigledna razloga, kada je u pitanju formiranje ćerke kompanije koja se nalazi na jednoj destinaciji na kojoj se nalazi ovoliki broj ofšor kompanija. To je ili izvlačenje novca iz Željezare Nikšić tako što bi se poslovalo preko te ćerke kompanije i na taj način bi se kupovalo ispod tržišne cijene od Željezare Nikšić i prodavalo preko kćerke kompanije po tržišnoj cijeni, i na taj način ostvario ekstra profit, ili za pranje novca...». Dakle, prvotuzena nije tvrdila, jer nije znala. Da je tvrdila, zacijelo, ona ne bi pominjala dva ili tri razloga, već jedan razlog. Reći da se posjeduje znanje o nečemu i reći da je to tako i nikako drugačije, to je činjenični iskaz, međutim, reći kao što je prvotuzena, da može biti to, ali može biti i nešto drugo, nije činjenična tvrdnja, jer bi kao takva bila malo smisljena i neozbiljna, već je to sumnja iliti vrijednosni sud. A pored navoda da «ili izvlačenje novca» prvotuzena je rekla i: «Druga svrha formiranja šeme brojnih kompanija je pranje para. Ne postoji treći ekonomski razlog da imate tako veliki broj kompanija i takvu logistiku...», pri čemu objektivni primalac informacije iz njenih navoda ne može isključiti misao da u konkretnom ne može biti u pitanju i treći ili neki sljedeći razlog, jer je prvotuzena rekla da ne postoji «treći ekonomski», dakle, treći razumljiv, uobičajen, shvatljiv, razlog za takvo postupanje, što opet ne znači isključenje teoretske mogućnosti takvog razloga. I time je prvotuzena izrazila svoje mišljenje, tačnije svoju sumnju. A sloboda posjedovanja mišljenja preduslov je za druge slobode garantovane čl.10. Konvencije i ta sloboda, zato, uživa gotovo apsolutnu zaštitu («sva ograničenja ovog prava smatraju se nespojivima sa prirodom demokratskog društva», reći će jednom i Komitet ministara i mnogo puta ponoviti novi Evropski sud). Države, po decidnom stavu Evropskog suda u više presuda, ne smiju pokušavati da indoktriniraju svoje građane i ne treba da im se omogući da prave razliku između pojedinaca na osnovu posjedovanja nekog mišljenja. Promovisanje jednostranih informacija od strane države, što će reći i suda, predstavljalo bi, po Evropskom sudu, tešku i neprihvatljivu prepreku za slobodu posjedovanja mišljenja. Posljedično navedenom, i sloboda saopštavanja informacija i ideja je od najvećeg značaja za politički život i demokratsku strukturu zemlje. Ilustracije radi, mimo ovog spora, Evropski sud je još 1986.godine sasvim «eksplicitno podržao slobodu da se kritikuje vlada: obaveza je štampa da saopštava informacije i ideje o političkim pitanjima i o pitanjima u drugim oblastima od javnog interesa. Ne samo da štampa ima zadatak da saopštava takve informacije i ideje, već građani imaju pravo da ih dobiju», naravno, ne odnosi se ovo samo na Vladu, već bilo koji subjekat u demokratskom društvu, pa i na prvotuzioca, sledstveno i Željezaru AD, i ne samo na štampu, već sve medije, uključujući radio i televizijske, dakako, ne samo na novinare, već sve poslenike javne riječi.

Evropski sud je pri svemu tome od početka, štiteći slobodu prenošenja informacija i ideja pravio jasnu razliku između informacija (činjenica) i mišljenja (vrijednosnih sudova), kada je u slučajevima «Lingens protiv Austrije, 1986; Jerusalem protiv Austrije, 2001., i brojnim drugim, konstatovao: «Postojanje činjenica može se pokazati, dok se istinitost vrijednosnih sudova ne može lako dokazati...Što se tiče vrijednosnih sudova, ovaj uslov je nemoguće ispuniti i on krši samu slobodu mišljenja, koja je temeljni dio prava koje se obezbjeđuje članom 10. Konvencije». Dok mišljenja predstavljaju stavove ili lične procjene nekog događaja ili situacije i nije moguće dokazivati da li su istinite ili ne, za činjenicu koja se nalazi u osnovi na kojoj je bazirano mišljenje "možda se može dokazati da li je istinita ili lažna", shodno čemu je Evropski sud u predmetu «Dalban» bio mišljenja: «Bilo bi neprihvatljivo za novinara da mu se zabrani da izražava kritične vrijednosne sudove ukoliko ne može da dokaže da su oni istiniti» i zbog toga su, zajedno sa informacijama ili podacima koji se mogu potvrditi, zaštićena mišljenja, kritike ili špekulacije za koje se ne smije tražiti dokaz o istinitosti u smislu čl.10.Konvencije. Štaviše, vrijednosni sudovi, posebno oni koji se izražavaju u politici i pitanjima od javnog interesa uživaju posebnu zaštitu kao preduslov pluralizma mišljenja, koje je od ključnog značaja za demokratsko društvo. Tužioc, obzirom na značaj Željezare Nikšić za građane Crne Gore i Državu Crnu Goru, moraju biti spremni na viši prag tolerancije-na tom nivou javnog interesa njima se može reći više nego drugima, zaključuje ovaj Sud, sa uporištem na praksu Evropskog suda.

A navodi prvotuzene koji su, navodno kao štetni, citirani u tužbi, nešto u širem kontekstu u analiziranom članku iz lista «Dan», od 31.03.2010.godine, jesu, po stanovištu ovog Suda, vrijednosni sudovi, koji su sadržali kritiku, sumnju, čak, i špekulaciju tipa, sumnjam da je to zbog toga ili toga, treće opravdano biti ne može, izraženo riječima: «Postoje dva moguća, a negdje i očigledna razloga, kada je u pitanju formiranje ćerke kompanije koja se nalazi na jednoj destinaciji na kojoj se nalazi ovoliki broj ofšor kompanija. To je ili izvlačenje novca iz Željezare Nikšić tako što bi se poslovalo preko te ćerke kompanije i na taj način bi se kupovalo ispod tržišne cijene od Željezare Nikšić i prodavalo preko kćerke kompanije po tržišnoj cijeni, i na taj način ostvario ekstra profit, ili za pranje novca...»

Druga svrha formiranja šeme brojnih kompanija je pranje para. Ne postoji treći ekonomski razlog da imate tako veliki broj kompanija i takvu logistiku...»

Zbog čega je dozvoljeno da je ovakva kompanija, sa ovako sumnjivom pr. šlošču, sa ovakvom ekipom, koja se nalazi na jednoj istoj lokaciji, predstavljana od ovakvog čovjeka, koji ima niz of šorova koje je registrovao ne samo u Holandiji nego i u drugim zemljama dobija u kontinuitetu povlastice od Države Crne Gore...»

Prema Holandskom zakonu oznaka BV predstavlja of šor kompaniju, odnosno firmu koja je oslobođena plaćanja taksi i ima različite povlastice..

To je jedini način da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit».

Analizirajući pomno svaku riječ u ovim citatima pojedinačno, a onda sve zajedno, Sud je ispitao sadržinu iskaza prvotužene, u vezi i sa člankom u dnevnom listu «Dan» o kojem je prethodno bilo riječi, kao i formu iskaza i prateće okolnosti slučaja. U kontekstu već navedenog, pri tome se moralo razgraničiti, prvo, da li je citirani iskaz po sadržini tkzv. činjenični iskaz (sud) ili vrijednosni iskaz (sud). Pojednostavljeno, iskaz je činjenični kad je njegova sadržina dostupna dokazu istinitosti ili neistinitosti, u kom smislu bi činjenični iskaz bio da je prvotužena odnosnom prilikom kazala, primjera radi: «*tužiocu peru novac*» i ništa drugo. Ili da je, recimo, ustvrdila «*tužiocu izvlače novac*». No, prvotužena to nije tako kazala, a o čemu je prethodno detaljno bilo riječi. Prvotužena je iznijela vrijednosni sud, na koji način je, za razliku od tužilaca, izjave prvotužene na pres konferenciji čitaocima prenio i dnevni list «Dan», u citiranom članku, od 31.03.2010.godine, gdje samo naslov liči na činjeničnu tvrdnju, a taj naslov je izbor Redakcije lista, dok se u tekstu, kojem tužiocu nijesu prigovorili prilikom sprovođenja istog kao dokaza - dakle, ni njegovoj autentičnosti, a tuženi su smatrali da se njime vjerno prenosi suština navoda prvotužene prvotužene, na više mjesta navodi: «*...Sumnjamo da novoformirana firma Željezara Nederlends» služi za izvlačenje ili pranje novca-rekla je Čalović...To je jedan od načina da se izbjegne plaćanje poreza na dodatu vrijednost i dobit-rekla je Čalović...Ona smatra da osnov za sumnju da je riječ o nelegalnim poslovima dodatno podstiče činjenica da se «Željezara Nederlends» nalazi u stambenoj, a ne poslovnoj zgradi u Amsterdamu, ocjenjujući da je teorijski nemoguće smjestiti oko 150 firmi na istoj adresi...Navela je da pomenuta zgrada predstavlja «čvorište za osnivanje kompleksne šeme kompanija, koja se može», ovo je navedeno u tekstu članka kao citat navoda prvotužene, ukazuje Sud, i nije navedeno da je prvotužena rekla da to jeste, nego da se to «može», pa dalje: «*koristiti za pranje novca, izvlačenje profita...*».*

Razlika između činjenica i mišljenja i zabrana traženja dokaza za istinitost kada je riječ o mišljenjima jeste osobito značajna u pravnim sistemima država koje još uvijek traže da se dokaže istinitost kada sude za krivično djelo «uvrede», što se smatra izražavanjem ideja i mišljenja. Štaviše, čak i kada je riječ o činjenicama Evropski sud je priznavao odbranu da je nešto učinjeno u «dobroj vjeri», kao nešto čime se ostavlja medijima i javnim ličnostima «prostora da dišu».

Medjutim, o čemu je ovaj Sud također vodio računa, i vrijednosni sudovi moraju biti potkrijepljeni dovoljnom činjeničnom osnovom, kao, primjera radi, u slučaju Evropskog suda: "*Jerusalem protiv Austrije*" iz 2001.godine: «*Čak i kada se za neku konstataciju na kraju može reći da je vrijednosni sud, proporcionalnost intervencije može da zavisi od toga da li postoji dovoljna činjenična osnova za spornu izjavu, pošto čak i vrijednosni sud, ako nema činjenične osnove koja ga potkrepljuje, može da se smatra pretjeranim...*».

Rečeno je već, prvotužena nije morala dokazati tačnost svojih navoda, tome sledstveno ne može odgovarati ni zato što reče da nije znala da postoje konsolidovani finansijski izvještaji, jer je saopštavanje navoda o jednoj od više mogućnosti zbog kojih je osnovana kćerka firma Željezare, uz pitanje prvotužene zbog čega je to dozvoljeno uopšte jednoj kompaniji sa «*sumnjivom*», dakle, nije rečeno kriminalnom ili nekom drugom kompanijom, već «*sumnjivom*», dakle sumnjalo se, imalo dovoljnu, nije bitno da li stručnu ili laičku, ali dovoljnu činjeničnu osnovu u činjenicama o kojima je prvotužena kazivala na konferenciji, a koje su se u toku ovog postupka pokazale kao istinite. Ona je, jednostavno, imala pravo na sumnju, a posebno obzirom na cilj osnivanja drugotuženog Mreže za afirmaciju nevladinog sektora, čiji je prvotužena izvršni direktor, kao i pravo gradjana da budu adekvatno informisani, posebno o pitanjima od javnog interesa, opšte je poznato da je i Crna Gora jedan od vlasnika Željezare, AD Nikšić i položaj tog privrednog društva je od izuzetnog značaja ne samo sa grad Nikšić, već cjelokupnu crnogorsku privredu i društvo uopšte, o čemu su i tužiocu pisali u tužbi.

Na ovom mjestu je, važnije, istaći da je za pravilnu primjenu čl.10. Evropske Konvencije karakteristično da štiti i izražavanje koje nosi sa sobom rizik nanošenja štete ili zapravo šteti interesima drugih, jer, obično, mišljenja koja imaju većinu nijesu izložena riziku da dodje do intervencije Države i upravo zbog toga zaštita koja se pruža članom 10 također obuhvata informacije i mišljenja koja izražavaju i male grupe ili čak, mimo ovog slučaja, a treba napomenuti konteksta radi, i pojedinac, kada takvo izražavanje šokira ili makar izaziva veliko interesovanje većine, usled raspravljavanja o pitanjima koja su od javnog interesa. I sami tužiocu, dakle, u tužbi navode: «*Nesporno je da je Tužena I reda...na čelu nevladine organizacije, Tužene II reda, koja je itekako značajna za socijalni i demokratski razvoj Crne Gore, čime se, dodatno opravdava*

pravo na iznošenje javnog mišljenja, kritike i vrijednosnih sudova o određenim temama, a posebno o napretku privatizacionog procesa jedne od najvećih crnogorskih kompanija, u koji proces je uključena i sama Država Crna Gora, a posebno u trenucima novonastale finansijske krize, koja se znatno odrazila na poslovne aktivnosti koje obavlja «Željezara Nikšić» i Sud nema razloga da ove navode tužilaca ne smatra tačnim, no, ne prihvata i pokušaj tužilaca da predstave da je iznošenjem mišljenja o mogućim razlozima postojanja "kćerke" – više razloga – prvotužena iznijela činjenične tvrdnje i to još sa namjerom da učini štetu i da je time, kako tužioci navode u tužbi, flagrantno prekoračila razumnu mjeru kritike.

«Kada bi svo čovječanstvo osim samo jedne osobe imalo jedno isto mišljenje, čovječanstvo ne bi imalo više opravdanja da učutka tu jednu osobu nego što bi ta jedna osoba, kada bi imala moći, imala opravdanja da učutka čovječanstvo» (John Stuart Mill), u kom smislu je Evropski sud ustvrdio da član 10 ne štiti samo informacije ili ideje koje se povoljno primaju ili se smatraju neuvredljivim ili nečim što ne izaziva reakcije, već i one koji vrijedjaju, šokiraju i uznemiruju, jer su takvi zahtjevi pluralizma, tolerancije i širokumnosti, bez kojih nema demokratskog društva (Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 1976; Sundry times protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 1979; Lingens protiv Austrije, 1986; Oberschlink protiv Austrije, 1991 i drugi). Mišljenja izražena oštrim i prenaglašenim jezikom takodje su zaštićena po praksi Evropskog suda, takav je evidentno i način izražavanja prvotužene, a obim zaštite zavisi od konteksta i svrhe kritike, pri čemu, i to je veoma bitno, u pitanjima javnih kontroverzi i javnog interesa oštre riječi i gruba kritika mogu se očekivati i Sud ih toleriše u većoj mjeri (Thorgeir Thorgeirson protiv Islanda, 1992), u kontekstu čega je ovaj Sud cijenio navode prvotužene, osim analiziranih, i one: «Zbog čega je dozvoljeno da je ovakva kompanija, sa ovako sumnjivom prošlošću, sa ovakvom ekipom, koja se nalazi na jednoj istoj lokaciji, predstavljena od ovakvog čovjeka, koji ima niz of šorova koje je registrovao ne samo u Holandiji nego i u drugim zemljama dobija u kontinuitetu povlastice od Države Crne Gore». O cilju i svrsi tih navoda, kao i pres konferencije uopšte, prvotužena je jasno kazivala u svom iskazu, a opštepoznata je činjenica da interesovanje građana i nekih državnih organa za aktuelna dešavanja u Željezari Nikšić, AD Podgorica jeste, reklo bi se, i rezultat aktivnosti tuženih na toj pres konferenciji.

Sadržina vrijednosnih iskaza, dakle, ne podliježe testu istinitosti –neistinitosti, pa ovaj Sud, jer je takav stav Evropskog suda, nije smio da se upušta u traženje odgovora na pitanja, ni u moguće provjere u vezi sadržine takvog iskaza prvotužene, u smislu: da li su pravilni (ispravni) ili nepravilni (neispravni) njeni navodi, jesu li utemeljeni ili neutemeljeni, održivi ili neodrživi, ozbiljni ili neozbiljni, racionalni ili iracionalni, vrijedni ili bezvrijedni itd., jer, kada bi dopuštenost saopštavanja vrijednosnih iskaza zavisila od pravilnosti ili nepravilnosti njihove sadržine, Sud bi, u parnici, bio prinudjen da arbitrira u političkim borbama, naučnim raspravama, stručnim pitanjima oko privatizacionih procesa ili krivičnih djela utaje poreza, umjetničkih pitanja i tome slično, dakle, da u konačnom, primjera radi, daje sud i o tome da li je neko ekstreman ili nije, da li je sklon demagogiji ili nije, politički nepismen ili stručno nekompetentan i slično, sa kakvim kvalifikacijama su, inače, obilovala mišljenja stranaka i punomoćnika jednih o drugima koja su razmjenjivali, pisano i usmeno. U pluralističkom demokratskom sistemu, međjutim, vrijednosna mjerila, vezivanja za ideje, vrijednosne preferencije itd, neizbježno su subjektivni, autonomni, stvar su slobodnog izbora, samostalnog opredjeljenja da se nikome ne polaže račun, a ne objektivno dokazivi i samo sa jednim rješenjem kao ispravnim. Zato Država, pa ni u liku pravosudja, nije pozvana da promovise to neko jedno jedino pravilno mišljenje, jer bi u protivnom sloboda mišljenja i javnog izražavanja bila samo, istina lijepo, ali ipak i dalje samo slovo na papiru. U tom kontekstu bez značaja je po presudjenje priznanje tuženih iz odgovora na tužbu da prvotužena tada kada je pres konferencija održana nije znala za postojanje konsolidovanih finansijskih iskaza, pa, sledstveno, ni odgovor prvotužene da bi istu pres konferenciju održala sve i da je znala za te izvještaje, kao i pitanja i primjedbe ovlašćenih lica tužilaca sa tim u vezi. I, zato je, sa takvim pravnim pristupom, Sud odbio dokazne prijedloge stranaka: tužilaca da se izvrši uvid u imejl Dejvida Broola upućen prvotuženoj, od 01.04.2010.godine, sa prevodom od strane ovlašćenog sudskog tumača, izvještaj o izvršenoj reviziji konsolidovanih finansijskih iskaza za 2009.godine, Željezare Nikšić AD, pismo Dejvida Broola upućeno tuženima dana 31.03.2010.godine, saopštenje za štampu Željezare Nikšić, od 31.03.2010.godine, da se sasluša Revizor, da se Sud obrati Upravi za sprečavanje pranja novca, a u vezi provjere navoda prvotužene o podacima do kojih je došla u vezi predmetnog slučaja, koji su navodno državna tajna i ostalog sa tim u vezi, kao i dokazne prijedloge tuženih da se izvrši uvid u Ugovor o (kupoprodaji 66,7008 %) privatizaciji Željezare Nikšić, od 08.11.2006.godine (u zapisniku omaškom u kucanju "20089"), sa Aneksom, br. 1 tog ugovora od 6.7.2009.godine, Aneks 3 - Specifirani plan investicija za prvi investicioni period, Aneks 7 Ugovora o kupoprodaji, Aneks 9 Ugovora - sporazum o cijeni električne energije za vrijeme trajanja investicionog programa (2007-2011), Aneks 10 Ugovora - program dokapitalizacije, ponudu MNSS BV za privatizaciju Željezare Nikšić, Ugovor o prenosu akcija MNSS

Limited iz Londona na MNSS BV iz Amsterdmana, od 28.02.2008.godine sa Dodatkom, Saopštenje za medije Vlade CG, od 28.02.2008.godine, izvod iz Registra CDA, od 23.02.2010.godine, Protokol o refinansiranju Željezare Nikšić, zaključen između Vlade CG i MNSS BV, od 06.07.2009.godine, rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći, od 03.02.2010.godine, Izvještaj o reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza Željezare Nikšić za 2008.godinu i Pojedinačne i periodične finansijske iskaze za period od 30.06.2009.godine, sa izvještajem nezavisnog revizora, pozive za sjednicu Skupštinske Komisije za praćenje i kontrolu procesa privatizacije, od 29.04., i 10.05.2010.godine, da Sud sasluša u svojstvu svjedoka Danijela Broola, Branka Vujovića, Ranku Čarapić, Andriju Mandića, Branka Radulovića, Janka Vučinića, Zorana Radulovića i Ivanu Gudović. Činjenice utvrđene iz tih dokaznih prijedloga ne bi bile od značaja za presudjenje, kod onih koje su već utvrđene iz sprovedenih dokaza, a njihovo prikupljanje bi ovaj postupak pretvorilo u maratonski proces u kojem se ne bi utvrđivale relevantne činjenice, već, ne samo, nedopušteno, ispitala istinitost vrijednosnih iskaza, nego i rad Željezare Nikšić AD i time bi ovaj parnični sud, faktički, preuzeo ingerencije svih ostalih državnih organa i službi koje se eventualno u budućnosti mogu baviti tim pitanjima.

Odgovarajući na pitanja Suda da li je prvotuzena na predmetnoj pres konferenciji osim navoda citiranih u tužbi iznijela još neki navod koji tužioci smatraju štetnim sa aspekta tužbene pretenzije zamjenici punomoćnika tužilaca su odgovorili "Da je suština navoda navedena u podnescima tužilačke strane. Ono što je prvotuzena rekla na konferenciji za štampu...», dok na zahtjev Suda, radi otklanjanja svake buduće dileme koja bi sa tim u vezi mogla postojati, budući su istrajavali na vršenju uvida u priloženi CD/DVD snimak sa pres konferencije, da određeno navedu citat ili makar rečenicu izrečenu od strane prvotuzene na toj pres konferenciji koja nije obuhvaćena citatima u pismenima tužilaca, koju bi rečenicu smatrali relevantnom za odlučivanje po njihovom tužbenom zahtjevu, zamjenici punomoćnika tužilaca su odgovorili da «nijesu propustili da u tužbi iznesu i ukažu na bilo koji relevantni dio izjava prvotuzene na spornoj konferenciji za štampu, ali još jednom ukazujem da kod osnovnog pitanja da li se ovdje radi o izrečenoj sumnji, kako to tvrdi prvotuzena ili neistinitoj tvrdnji kako tvrde punomoćnici tužilaca, veoma je bitan način iznošenja od strane prvotuzene i kompletan kontekst tih navoda". Punomoćnik tuženih je povodom tog dokaznog prijedloga naveo: "Kod činjenice da su punomoćnici tužilaca saglasni da se suština navoda prvotuzene na pres konferenciji sadrži u novinskim člancima... mi u suštini ne insistiramo na sprovođenju tog dokaza, jer mislimo da se time ne bi utvrdila niti jedna činjenica koja je utvrđena sprovedenim dokazima", u odnosu na što su zamjenici punomoćnika tužilaca reagovali navodima: "Ukazujem još jednom na neophodnost pregleda video materijala iz razloga što svi djelovi izjave prvotuzene na konferenciji za štampu nisu bili predmet sprovedenih novinskih članaka, a jesu predmet naše tužbe i podnesaka, pa stoga sud može utvrditi vjerodostojnost navoda iz tužbe isključivo pregledom navedenog materijala", da bi na ponovljeno pitanje Suda da li su svi navodi prvotuzene koji su relevantni za njihov zahtjev, po mišljenju tužilaca, sadržani u njihovoj tužbi, drugih riječima da li tužba u tom pravcu ima kakav propust, zamjenici punomoćnika tužilaca odgovoriše "Svi navodi su sadržani u tužbi i tužba u tom pogledu nema nikakav propust".

Jasno je, ako tužba sadrži sve navode koje tužioci smatraju štetnim, a tog je mišljenja i Sud cijeneći sve utvrđene činjenice, bespredmetno je bilo dalje prolongirati ovaj postupak radi vršenja uvida u taj CD/DVD sa pres konferencije, što bi Sud učinio da je ijedan «štetni» navod prvotuzene bio na tom nosaču slike i zvuka, a eventualno nije citiran kao takav u tužbi. Ako nijesu štetni navodi koji su kao takvi izdvojeni u tužbi, prethodno analizirani, a nijesu po mišljenju Suda, to još manje može biti "štetan" širi konteskt tih navoda, na koji širi kontekst od onog predstavljenog citatima tužbe su se po prirodi stvari mogli pozivati samo tuženi, koji su i inače u odgovoru na tužbu tvrdili da su citatima iz tužbe neki navodi prvotuzene istrgnuti iz pravog konteksta, čija je suština vjerno predstavljena u analirizanom članku iz dnevnog lista «Dan», sa čim u vezi Sud ima i vidu da su se tužioci, kada je Sud na glavnoj raspravi izvršio uvid u te članke, istakli da nemaju prigovora, dakle, nijesu prigovorili ni vjerodostojnosti tog članka «Dana», od 31.03.2010.godine, već su, štaviše, pojasnili: "Naslovi i tekstovi sprovedenih dokaza odražavaju ono što je prvotuzena rekla, a što je u tužbi napisano - da je izijela neistinite i neosnovane podatke". Zato je, utvrđujući da su svi navodi prvotuzene sa te pres konferencije koji su relevantni za odlučivanje po tužbenom zahtjevu citirani tužbom, a u širem kontekstu u novinskim člancima koji su sprovedeni kao dokaz, posebno članku iz lista "Dan", od 31.03.2010.godine, kojim su člankom, inače, navodi prvotuzene predstavljeni javnosti kao njena sumnja, Sud odbio dokazni prijedlog tužilaca da se izvrši uvid u priloženi CD/DVD, jer ovaj ne bi uputio na utvrđenje drugih relevantnih činjenica, pored onih o kojima je prethodno bilo riječi, a uslovio bi nepotrebno prolongiranje postupka.

Cijenio je Sud sadržinu i ostalih novinskih članaka u koje je izvršen uvid u dokaznom postupku, no oni ne upućuju na još neku činjenicu mimo onih koje su među strankama u najvećoj mjeri nesporne, te

utvrđenih iz članka lista «Dan», od 31.03.2010.godine, pod naslovom: «*Željezara pere pare preko «kćerke»*», pa ih ne nalazi potrebnim detaljno analizirati. Imali su se u vidu i ostali, brojni navodi parničnih stranaka, pored onih koji su izloženi u obrazloženju presude, no te tvrdnje i mišljenja su eventualno relevantna za neke druge postupke, pa se njihovom detaljnijom analizom nije bavio ovaj parnični sud.

Prvotuzena je u svom iskazu bila jasna kod stava da je na osnovu činjenica čiju su istinitost tužioci priznali u toku ovog postupka iznijela sumnje u vezi pranja novca i sličnog, zbog čega je Sud, nalazeći da se radi o nedozvoljenim pitanjima, jer su u sebi sadržala odgovor koji bi potvrdio pravni stav tužbe, odbio pitanja tužilačke strane upućena joj u smislu: "Imajući u vidu da je prvotuzena ustvrdila da su tužioci osnivanjem kćerke kompanije u Holandiji prali novac i izbjegavali poreske obaveze ili izvlačili novac iz Željezare Nikšić, smatram neophodnim da prvotuzena pojasni te svoje navode, pa pitam prvotuzenu na koji način su Željezara i njen vlasnik tajili porez na dodatu vrijednost, obzirom da je ona ukazala na to na konferenciji za štampu" i "Smatram da prvotuzena nije dala odgovor na postavljeno pitanje, odnosno potrudila se da izbjegne davanje takvog odgovora, pa insistiram da sud naloži prvotuzenoj da se jasno izjasni da li su Željezara i njen većinski vlasnik utajili navedene poreze i ako odgovor bude da jesu da kaže makar jednu transakciju koja predstavlja poresku utaju". Sud je odbio postaviti prvotuzenoj i pitanja, na kojima su insistirali zamjenici punomoćnika tužilaca na glavnoj raspravi, tipa: «*Stoga tražim da sud pita prvotuzenu da li je u saznanju da je osnivanje kćerke kompanije obzirom da navodno, kako ona kaže, sumnju temelji na samom osnivanju kćerke kompanije, da li je kćerka kompanija u Holandiji registrovana u suprotnosti sa bilo kojom odlukom organa Željezare, Vlade CG ili bilo kojeg crnogorskog Zakona i da li je bilo kojim holandskim Zakonom zabranjeno da više kompanija budu registrovane na jednoj adresi, da imaju isti broj telefona i u krajnjoj liniji i istog direktora*», jer takva pitanja, zacijelo, kod svega već utvrđenog, nijesu mogla doprinijeti utvrdjivanju relevantnih činjenica.

Uostalom, prvotuzena je na kraju odgovorila: «*Mislim da sam odgovor dala apsolutno jasan u svom početnom izlaganju i ne želim da ponavljam. Intercija mojih navoda je u tome da se provjeri, suština je u tome da se provjeri da li se kompanije koje su registrovane koriste za nedozvoljene transakcije, a ne da li su te kompanije registrovane u skladu sa Zakonom. Prema mojim saznanjima, u slučajevima kada se novac pere, to se radi preko niza legalno registrovanih kompanija i banaka i jedan od osnovnih indikatora koji koriste službe koje se bave sprečavanjem pranja novca je kada na istom mjestu postoji veliki broj tkz. OF SHORE kompanija*» i «*Kao što sam već rekla u tom izvještaju je navedeno da postoji veliki rizik da se BV kompanije koriste za pranje novca i da je Holandija de fakto poreski raj za nerezidente, što predstavlja opasnost da privlači prljavi novac. Dakle, taj izvještaj govori o BV kompanijama, a MNSS BV i kćerka Željezara Amsterdam BV su BV kompanije, te sam se stoga pozvala na ovaj izvještaj*», koji navodi o sumnjama, zasnovanim, po ocjeni Suda, isključivo u pogledu legitimnog, zaštićenog prava na "sumnju", imaju dovoljnu činjeničnu osnovu u nespornim činjenicama, koje su sumnje, pak, bile povod iznijetih vrijednosnih sudova.

Zato je Sud tužbeni zahtjev u cjelosti odbio kao neosnovan, nalazeći da ograničenje (miješanje Suda u tom pravcu) slobode izražavanja prvotuzene Vanje Čalović, u organizaciji drugotuzenoj MANS-a, ne bi bilo u službi zaštite niti jednog interesa ili vrijednosti zagarantovanih Evropskom konvencijom i nije neophodno u demokratskom društvu, štaviše, bilo bi štetno po demokratske procese u Crnoj Gori.

U konačnom, mada nije bilo opredjeljujuće za ovakvo presudjenje, Viši sud u Podgorici je nedavno zauzeo stanovište da: «*...vrijednost kao što je poslovni ugled nije sadržana u čl.10.st.2.Evropske konvencije o ljudskim pravima, pod «zaštitom ugleda» praksa Evropskog suda dozvoljale je ograničenje slobode izražavanja ustanovljavajući prvenstvo prava na ugled fizičkog lica nad slobodom izražavanja, kada bi ta prava došla u sukob, tako da poslovni ugled pravnog lica nije legitiman cilj radi čije zaštite je uopšte predviđena mogućnost ograničavanja slobode izražavanja. U praksi Evropskog suda poslovni ugled se štiti kroz čl.1.Protokola 1 uz Konvenciju o ljudskim pravima i slobodama-zaštitu imovine*» (Gž.br.3413/09-08, od 18.05.2010.godine), kakav decidan stav drugostepenog Suda bi ovaj prvostepeni sud morao imati u vidu, sve i da nije stanovišta koje i bez toga tužbeni zahtjev smatra lišenim osnova, u vezi sa obavezom neposredne primjene Evropske konvencije, podrazumijeva se, i prakse Evropskog suda u Strazburu.

Tako i u hipotetičkoj situaciji, o kojoj nije riječ u konkretnom slučaju, da se praksa Evropskog suda kosi sa nekim domaćim pozitivnim propisom, u tom svijetlu i odredbom čl.207.st.3.ZOO-a, za čiju primjenu u pravcu na koji je pretendovala tužba, kod utvrđene činjenične gradje, nema uslova ni u kom slučaju.

Odluku o troškovima postupka Sud je donio sa pozivom na odredbe čl.149.st.1., čl.152.st.1., čl.153.st.1., i čl.161.st.1.ZPP-a, nalazeći da su povodom vodjenja ove parnice tuženi, koji su uspjeli u sporu, imali nužne izdatke za sastav odgovora na tužbu 400,00 € (200,00 € + 50% od tog iznosa (100,00 €) radi zastupanja protiv drugog lica na strani tužilaca i još 50% (100,00 €) radi zastupanja po advokatu drugog lica na strani tuženih, saglasno Tarifnom broju 11 važeće Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad advokata ("Sl.list RCG", br.12/05)), te, istim metodom obračuna, po 400,00 € za sastav obrazloženih podnesaka, od 28.06., i 23.07.2010.godine, i 400,00 € za zastupanje na pripremnom ročištu održanom dana 16.07.2010.godine i 700,00 € za zastupanje na ročištu glavne rasprave održanom dana 08.10.2010.godine (200,00 € za zastupanje u odnosu na prvo lice na strani tužilaca + 100,00 € za zastupanje protiv drugog lica na strani tužilaca + 100,00 € za zastupanje drugog lica na strani tuženih = 400,00 €, što se uvećava za po 25% od tog iznosa za svaki od naredna tri započeta časa - jedan započeti čas 100,00 €, budući je to

ročište trajalo od 08.45 h do 12.20 h. shodno Tarifom broju 14 Advokatske tarife), što u zbiru čini naknadu troškova postupka dosudjenu tuženima u iznosu od 2.300,00 €.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u izreci.

OSNOVNI SUD U PODGORICI
Dana, 08.11.2010.godine.

SUDIJA
Aleksandar Stojan

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba se može izjaviti Višem sudu u Podgorici, ovog Suda, u roku od 15 dana, po donošenju presude.

Za tačnost opravka tvrdi i ovjerava
namještenik **Maja Boljević.**

